

Закон України Про охорону дитинства.

Цей Закон визначає основні засади державної політики щодо охорони дитинства в Україні, регулює суспільні відносини у цій галузі з метою забезпечення реалізації конституційного права дітей на життя, охорону здоров'я, освіти, соціальний захист та всебічний розвиток.

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні: дитина - людська істота, віком до 18 років (повноліття), якщо за законом, застосовуваним до цієї дитини, вона не досягає повноліття раніше; дитинство - етап розвитку людини від народження до досягнення повноліття; охорона дитинства - система заходів, спрямованих на забезпечення повноцінного життя, всебічного виховання та розвитку дитини.

Стаття 2. Законодавство про охорону дитинства

Законодавство про охорону дитинства ґрунтується на Конституції України, Конвенції ООН про права дитини, інших міжнародних актах і складається з цього Закону та інших актів законодавства України, що регулюють суспільні відносини у галузі охорони дитинства.

Стаття 3. Завдання Закону

Завданням цього Закону є розширення соціально-правових гарантій дітей, забезпечення фізичного, інтелектуального, культурного розвитку молодого покоління, виконання положень Конституції України, Загальної декларації прав людини, Конвенції ООН про права дитини, Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захисту й розвитку дітей, Плану дій щодо її виконання та інших міжнародних актів.

Цей Закон спрямований на захист дітей шляхом: визначення основних правових, економічних, організаційних, культурних та соціальних засад щодо охорони дитинства та удосконалення законодавства про правовий і соціальний захист дітей; створення сприятливих умов для охорони здоров'я, забезпечення навчання, виховання, фізичного, психічного, соціального, духовного та інтелектуального розвитку і активної життєдіяльності, зростання в сімейному оточенні в атмосфері миру, гідності, терпимості, свободи, рівності; проведення державної політики, спрямованої на реалізацію цільових програм з охорони дитинства, надання дітям пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі виховання, навчання, підготовки до трудової діяльності, а також підготовку наукових досліджень з актуальних проблем дитинства; формування гармонійно розвиненої особистості, громадянина, здатного до повноцінної життєдіяльності в усіх сферах виробництва, науки, освіти і культури.

Стаття 4. Основні принципи охорони дитинства

Діти незалежно від раси, кольору шкіри, статі, мови, політичних, релігійних, інших переконань, національного, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання мають рівні права й свободи, визначені цим Законом та іншими актами законодавства України.

Стаття 5. Організація охорони дитинства

Органи державної влади, органи місцевого самоврядування в межах їх компетенції, визначеної законодавством, забезпечують організацію охорони дитинства. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації в усіх діях, які стосуються дітей, повинні надавати пріоритет заходам, що забезпечують їхні законні інтереси.

Стаття 6. Охорона дитинства на державному та місцевому рівні

Держава вживає всіх необхідних заходів до забезпечення правових, соціальних і економічних прав дітей, сприяє створенню належних умов для всебічного їх розвитку.

Кабінет Міністрів України забезпечує проведення державної політики у сфері охорони дитинства та впроваджує механізми її реалізації, розробляє й здійснює цільові державні програми соціального захисту та поліпшення становища дітей, координує діяльність центральних та місцевих органів виконавчої влади у цій сфері.

Компетенція спеціально уповноважених центральних органів виконавчої влади у сфері охорони дитинства визначається законодавством України.

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до компетенції забезпечують: проведення державної політики у сфері охорони дитинства, розроблення і здійснення галузевих та регіональних програм поліпшення становища дітей, вирішення інших питань у цій сфері; розвиток мережі закладів освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, а також позашкільних підліткових та інших закладів, які займаються організацією дозвілля, відпочинку і оздоровлення дітей, зміцнення їх матеріально-технічної бази; встановлення опіки й піклування для виховання дітей, які внаслідок смерті, позбавлення батьків батьківських прав, хвороби батьків чи з інших причин залишилися без батьківського піклування, а також для захисту особистих і майнових прав та інтересів дітей.

Стаття 7. Суспільна охорона дитинства

Трудові колективи, громадські організації, благодійні фонди та окремі громадяни спрямовують свої зусилля на поліпшення становища дітей, створення розвинутої системи патронату дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають у складних умовах, підтримання батьків або осіб, які їх замінюють, у забезпеченні відповідних умов для виховання, освіти, всебічного культурного, гармонійного і фізичного розвитку дитини. Держава сприяє трудовим колективам, громадським організаціям, благодійним фондам, іншим організаціям та окремим громадянам у їх діяльності, пов'язаній з поліпшенням становища дітей, охорони їх прав та інтересів; заохочує розвиток усіх форм благодійності, патронату й спонсорства щодо дітей.

Розділ 2. Права та свободи дитини

Стаття 8. Право на життя та охорону здоров'я

Кожна дитина має невід'ємне право на життя з моменту визначення її живонародженою та життєздатною за критеріями Всесвітньої організації охорони здоров'я. Держава гарантує дитині право на охорону здоров'я, безоплатну кваліфіковану медичну допомогу в державних і комунальних закладах охорони здоров'я, сприяє створенню умов для виживання і здорового розвитку, забезпечення раціонального харчування.

Стаття 9. Право на ім'я та громадянство

Кожна дитина з моменту народження має право на ім'я та громадянство. Місце і порядок реєстрації народження дитини визначається Кодексом про шлюб та сім'ю України, а підстави й порядок набуття та зміни громадянства визначаються Законом України Про громадянство, іншими актами законодавства України.

Стаття 10. Право на достатній життєвий рівень

Кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного й соціального розвитку. Батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність за створення умов, необхідних для всебічного розвитку дитини.

Стаття 11. Право на вільне висловлення думки, отримання інформації

Кожна дитина має право на вільне висловлення особистої думки, формування власних поглядів, розвиток власної суспільної активності, отримання інформації, що відповідає її віку. Це право включає свободу розшукувати, одержувати, використовувати, поширювати та зберігати інформацію в усній, письмовій чи іншій формі за допомогою творів мистецтва чи інших засобів на вибір дитини. Їй забезпечується доступ до інформації та матеріалів з різних національних і міжнародних джерел, особливо тих, які сприяють здоровому фізичному й психічному розвитку, соціальному, духовному та моральному благополуччю.

Стаття 12. Право на захист від усіх форм насильства

Кожна дитина має право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності. Дисципліна й порядок у сім'ї, навчальних та інших дитячих закладах підтримується засобами, які ґрунтуються на взаємоповазі, справедливості і виключають умисне приниження честі та гідності дитини.

Держава здійснює захист дитини від усіх форм фізичного і психічного насильства, образи, недбалого й жорстокого поводження з нею, експлуатації, включаючи сексуальні зловживання, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють, втягнення у злочинну діяльність, залучення до вживання алкоголю, наркотичних засобів і психотропних речовин, до екстремістських релігійних психокультових угруповань та течій, використання її для створення та розповсюдження порнографічних матеріалів, примушення до проституції, жебрацтва, бродяжництва, втягнення до азартних ігор тощо. Держава через органи опіки й піклування надає необхідну допомогу дитині та особам, які піклуються про неї, у запобіганні, виявленні, повідомленні, передачі на розгляд, розслідуванні випадків жорстокого поводження з дитиною. Дитина вправі особисто звернутися до органу опіки та піклування, інших уповноважених органів за захистом своїх прав, свобод і законних інтересів.

Забороняється розголошення будь-якої інформації, а також друкування публікацій, які могли б заподіяти шкоди репутації дитини, без згоди дитини або її законного представника.

Процедура розгляду скарг дітей на порушення їх прав і свобод, жорстоке поводження, насильства й знущання над ними в сім'ї та за її межами затверджується у порядку, встановлюваному Кабінетом Міністрів України.

Розділ 3. Дитина і сім'я

Стаття 13. Дитина й сім'я

Сім'я є природним середовищем для фізичного, духовного, інтелектуального, культурного, соціального розвитку дитини, її матеріального забезпечення і несе відповідальність за створення належних умов для цього. Кожна дитина має право на проживання в сім'ї разом із батьками або в сім'ї одного з них та на піклування батьків. Неповна сім'я - це сім'я, що складається лише з матері або батька й дитини (дітей). Багатодітна сім'я - це сім'я, що складається з батьків або одного з батьків і трьох та більше дітей. Батько і мати мають рівні права та обов'язки щодо своїх дітей.

Стаття 14. Відповідальність батьків за виховання та розвиток дитини

Виховання в сім'ї є першоосновою розвитку дитини як особистості. На кожного з батьків покладається однакова відповідальність за виховання, навчання й розвиток дитини. Батьки або особи, які їх замінюють, мають право і зобов'язані виховувати дитину, піклуватися про її здоров'я, фізичний, духовний і моральний розвиток, навчання, створювати належні умови для розвитку її природних здібностей, поважати гідність

дитини, готувати її до самостійного життя та праці. Виховання дитини має спрямовуватися на розвиток особи в найповнішому обсязі, повагу до прав, свобод людини і громадянина, мови та національних історичних і культурних цінностей українського та інших народів, підготовку дитини до свідомого життя у вільному суспільстві в дусі взаєморозуміння, миру, милосердя, рівноправності жінок і чоловіків, злагоди та дружби між народами, етнічними, національними, релігійними групами.

Держава надає батькам або особам, які їх замінюють, допомогу у виконанні ними своїх обов'язків щодо виховання дітей, захищає права сім'ї, забезпечує розвиток мережі державних дитячих закладів.

Позбавлення батьківських прав не звільняє батьків від обов'язку утримувати дітей.

Порядок відшкодування витрат на перебування дитини в будинку дитини, дитячому будинку, дитячому будинку інтернаті, школі-інтернаті, дитячому будинку сімейного типу, прийомній сім'ї, іншому закладі для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідно до законодавства України відповідальність за порушення прав і обмеження законних інтересів дитини на охорону здоров'я, фізичний і духовний розвиток, навчання, невиконання та ухилення від виконання батьківських обов'язків. У разі відмови батьків або осіб, які їх замінюють, від надання дитині медичної допомоги, якщо це загрожує її здоров'ю, вони несуть відповідальність згідно із законодавством України. Медичні працівники у разі критичного стану здоров'я дитини, який вимагає термінового медичного втручання, зобов'язані попередити батьків або осіб, які їх замінюють, про відповідальність за залишення дитини в небезпеці.

Стаття 15. Державна допомога сім'ям із дітьми

Держава забезпечує гарантований рівень матеріальної підтримки сімей, які виховують дітей, що здійснюється шляхом надання допомоги відповідно до Закону України Про державну допомогу сім'ям із дітьми, а також інших видів допомоги та доплати, передбачених законодавством України. Держава створює умови для повноцінного життя й розвитку дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які мають вади фізичного чи розумового розвитку або перебувають у надзвичайно складних умовах, шляхом здійснення соціальних, економічних та екологічних заходів.

Стаття 16. Розлучення дитини із сім'єю

Діти та батьки не повинні розлучатися всупереч їх волі, за винятком випадків, коли таке розлучення необхідне в інтересах дитини або цього вимагає рішення суду, що набрало законної сили. Під час вчинення дій, пов'язаних із розлученням дитини з одним або обома батьками, а також інших дій, що стосуються дитини, судом заслуховується думка та побажання дитини, яка досягла десяти років.

Стаття 17. Спілкування дитини з батьками, які проживають окремо

Дитина, яка проживає окремо від батьків або одного з них, має право на підтримання з ними регулярних особистих стосунків і прямих контактів. Батьки, які проживають окремо від дитини, зобов'язані брати участь у її вихованні і мають право спілкуватися з нею. Якщо батьки не можуть дійти згоди щодо участі у вихованні дитини одного з батьків, який проживає окремо, цей порядок визначається органами опіки та піклування за участю батьків, виходячи з інтересів дитини. Дитина має право на отримання інформації про відсутніх батьків, якщо це не завдає шкоди її психічному й фізичному здоров'ю.

Стаття 18. Спілкування дитини з батьками, які проживають у різних державах

Дитина, батьки якої проживають у різних державах, має право на регулярні особисті стосунки і прямі контакти з обома батьками. Дитина та її батьки для возз'єднання сім'ї

мають право на вільний в'їзд в Україну та виїзд з України у порядку, встановленому законодавством України.

Стаття 19. Право дитини на майно

Кожна дитина, в тому числі й усиновлена, має право на одержання в установленому порядку в спадщину майна і грошових коштів батьків чи одного з них у разі їх смерті або визнання померлими рішенням суду незалежно від місця проживання. Дитина, батьки якої позбавлені батьківських прав, не втрачає права на успадкування їх майна.

У разі визнання батьків або одного з них рішенням суду безвісно відсутніми дитина має право на утримання за рахунок їх коштів і майна.

Батьки, опікуни, піклувальники не мають права без дозволу органів опіки і піклування укладати договори, які підлягають нотаріальному посвідченню або спеціальній реєстрації, відмовлятися від належних дитині майнових прав, здійснювати розподіл, обмін, відчуження житлової площі, зобов'язуватися від імені дитини порукою, видавати письмові зобов'язання, укладати інші угоди, які істотно обмежують права та інтереси дитини. Суд у разі позбавлення батьків батьківських прав або відібрання дитини без позбавлення батьківських прав одночасно накладає заборону на відчуження майна та житла дітей, про що повідомляє нотаріальну контору. Інші майнові права дитини та порядок їх захисту встановлюються законодавством України.

Стаття 20. Право дитини на житло

Держава забезпечує право дитини на проживання в таких санітарно-гігієнічних та побутових умовах, що не завдають шкоди її фізичному та розумовому розвитку. Діти - члени сім'ї наймача або власника житлового приміщення мають право користуватися займаним приміщенням нарівні з власником або наймачем.

Розділ 4. Дитина і суспільство

Стаття 21. Право на освіту

Кожна дитина має право на освіту. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; надання державних стипендій та пільг учням і студентам. Держава гарантує право на вибір закладу освіти і навчання рідною мовою чи на вивчення рідної мови у державних і комунальних закладах освіти. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування організовують облік дітей дошкільного та шкільного віку для виконання вимог щодо навчання дітей у закладах освіти; створюють належні умови для регулярного відвідування школи дітьми шкільного віку. Учні державних професійно-технічних навчальних закладів, студенти технікумів та вищих навчальних закладів першого - четвертого рівнів акредитації з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, перебувають на повному утриманні держави. Інші учні зазначених навчальних закладів забезпечуються безоплатним харчуванням і стипендією. Порядок повного державного утримання та забезпечення учнів державних професійно-технічних навчальних закладів безоплатним харчуванням і стипендією встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 22. Залучення дитини до національної та світової культури

Держава забезпечує дитині доступ до національних духовних та історичних цінностей, досягнень світової культури та сприяє соціальному, духовному, моральному благополуччю, а також здоровому й психічному розвитку дитини. З цією метою створюється мережа спеціальних дитячих закладів культури, позашкільних виховних, а також клубних закладів для забезпечення індивідуальної та колективної творчості дітей. Держава надає підтримку та заохочує особливо обдарованих дітей шляхом направлення їх на навчання до провідних вітчизняних та іноземних навчальних закладів і встановлення

спеціальних стипендій. Держава забезпечує випуск кіно- і відеофільмів, теле- і радіопередач, видання друкованих засобів масової інформації, поширення корисної інформації, розрахованих на дитячу і молодіжну аудиторію, та сприяє їх доступності. Забороняється пропагування у засобах масової інформації культу насильства й жорстокості, розповсюдження порнографії та інформації, що зневажає людську гідність і завдає шкоди благополуччю дитини.

Стаття 23. Дитина й релігія

Кожна дитина має право на свободу релігії. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, вільно дотримуватись своїх релігійних переконань. Ніхто не повинен примушувати дитину сповідувати або не сповідувати ту чи іншу релігію.

Батьки (опікуни, піклувальники) можуть керувати дитиною щодо її користування правом на свободу релігії відповідно до її здібностей, що розвиваються.

Свобода дитини на дотримання своєї релігії або віри може зазнавати лише обмежень, встановлених законом і необхідних для охорони державної безпеки, громадського порядку, моралі та здоров'я населення або захисту основних прав і свобод інших осіб.

Стаття 24. Дитина й праця

Порядок застосування праці дітей визначається законодавством України про працю. Вік, із якого допускається прийняття дитини на роботу, становить 16 років. Діти, які досягли 15-річного віку, можуть прийматися на роботу, що не завдає шкоди їх здоров'ю й навчанню, за згодою одного з батьків або особи, що замінює батьків. Для дітей, молодших 16 років, тривалість робочого часу обмежується відповідно до потреб їх розвитку та професійної підготовки. Час, витрачений дитиною за згодою власника або уповноваженого ним органу на професійну підготовку в межах нормального робочого часу, зараховується як робочий час. Забороняється залучення дітей до участі у важких роботах і роботах з шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах та до праці понад установлений законодавством скорочений робочий час. Діти приймаються на роботу лише після попереднього медичного огляду.

Участь у трудовій діяльності дітей інвалідів та дітей з вадами фізичного та розумового розвитку забезпечується шляхом створення відповідної мережі робочих місць.

Стаття 25. Право на зайняття підприємницькою діяльністю

Діти, які досягли 16-річного віку, мають право займатися підприємницькою діяльністю, можуть бути членами колективного сільськогосподарського підприємства та членами селянського (фермерського) господарства в порядку, передбаченому законодавством.

Стаття 26. Право на об'єднання в дитячі та молодіжні організації

Діти мають право на об'єднання в самостійні дитячі організації за умови, що їх діяльність не суперечить Конституції України та законам України, не порушує громадський порядок і безпеку держави, права й свободи інших осіб, не шкодить моралі та здоров'ю своєму та інших громадян. Дитячі організації можуть створювати свої об'єднання, встановлювати контакти з дитячими організаціями інших країн, вступати до міжнародних дитячих об'єднань. Створення дитячих організацій політичного та релігійного спрямування забороняється. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування мають право надавати допомогу дитячим організаціям та об'єднанням, сприяють їх роботі. Фізичні та юридичні особи, які надають допомогу дитячим організаціям та їх об'єднанням, користуються пільгами у порядку, встановленому законодавством України.

Розділ 5. Дитина в несприятливих умовах та екстремальних ситуаціях

Стаття 27. Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування

Діти, які внаслідок смерті батьків, позбавлення батьків батьківських прав, хвороби батьків чи з інших причин залишилися без батьківського піклування, мають право на особливий захист і допомогу, що надається державою. До дітей-сиріт належать діти, в яких померли чи загинули батьки. До дітей, позбавлених батьківського піклування, належать діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами внутрішніх справ, пов'язаним з ухиленням від сплати аліментів та відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також підкинуті діти, діти, батьки яких невідомі, та діти, від яких відмовились батьки. Відсутність одного або обох батьків та батьківського піклування підтверджується відповідними документами, які є підставою для надання цим дітям матеріального забезпечення і пільг, передбачених законодавством України.

Стаття 28. Утримання й виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

Утримання й виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, забезпечує держава. Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, повинні бути передані під опіку чи піклування, на усиновлення або влаштовані на виховання в сім'ї громадян (прийомна сім'я), в будинки дитини, дитячі будинки, школи-інтернати, дитячі будинки сімейного типу на повне державне утримання. Вихованням таких закладів створюються необхідні умови для їх всебічного і гармонійного розвитку, підготовки до самостійного життя та праці.

Усиновлення (удочеріння) допускається виключно в інтересах дитини. Усиновлення є оформлена спеціальним юридичним актом (рішенням суду) передача в сім'ю неповнолітньої дитини на правах сина чи дочки. Усиновлення дитини, яка є громадянином України, іноземними громадянами провадиться коли були вичерпані всі можливості щодо передачі під опіку, піклування, на усиновлення чи виховання в сім'ї громадян України. Переважне право серед інших іноземних громадян на усиновлення дитини, яка є громадянином України, мають іноземні громадяни країн, які уклали міжнародні договори з Україною про усиновлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Порядок передачі дітей на усиновлення, а також здійснення контролю за умовами їх проживання і виховання в сім'ях усиновителів установлюється Кабінетом Міністрів України. Посередницька комерційна діяльність щодо передачі дітей під опіку, піклування, на усиновлення чи виховання в сім'ї громадян України або громадян інших країн забороняється законодавством України.

Порядок створення, реорганізації та ліквідації закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, передачі їх на виховання і спільне проживання в сім'ї громадян України (прийомна сім'я) та усиновлення затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Працівники закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які здійснюють виховні функції, в разі вчинення стосовно вихованців аморального проступку, не сумісного з продовженням зазначеної роботи, притягаються до дисциплінарної відповідальності у порядку, встановленому законодавством України.

Контроль за умовами виховання і проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сім'ях опікунів чи піклувальників, усиновителів, вихователів дитячих будинків сімейного типу, в прийомних сім'ях покладається на органи опіки й піклування або інші органи, спеціально визначені законодавством України.

Стаття 29. Захист прав дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування

У разі передачі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, під опіку чи піклування, влаштування в будинки дитини, дитячі будинки, школи інтернати, дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї житлове приміщення, в якому вони проживали, зберігається за дітьми протягом всього часу перебування їх в цих закладах, у опікунів чи піклувальників, дитячому будинку сімейного типу, прийомній сім'ї незалежно від того, чи проживають у житловому приміщенні, із якого вибули діти, інші члени сім'ї. Житлове приміщення, яке зберігається за дітьми, може бути передано в оренду іншим громадянам до повернення дітей із зазначених закладів, від опікунів чи піклувальників, із прийомної сім'ї. Дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, які до передачі під опіку чи піклування, влаштування в будинки дитини, дитячі будинки, школи інтернати, дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї, не мали впорядкованого житла, чи вселення їх у приміщення, яке зберігалось за ними, неможливе, надається позачергово впорядковане житло за останнім місцем проживання в порядку, встановленому законодавством України.

Держава надає матеріальну допомогу на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, у дитячих будинках сімейного типу і прийомних сім'ях у порядку, встановленому законодавством України.

Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування (за винятком тих, які мають вади фізичного та розумового розвитку і не можуть навчатися в масових закладах освіти), навчаються в загальноосвітніх школах. Дітям цієї категорії гарантується позаконкурсний прийом на навчання до професійно-технічних та вищих навчальних закладів. Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, підлягають обов'язковому державному страхуванню до досягнення ними 18-річного віку.

Держава забезпечує обов'язкове працевлаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, після повернення їх з дитячих закладів, шкіл-інтернатів, від опікунів чи піклувальників, із дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей, закінчення навчання в державних та комунальних навчальних закладах у порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України.

Стаття 30. Захист прав дітей-інвалідів та дітей з вадами розумового або фізичного розвитку

Дискримінація дітей-інвалідів та дітей з вадами розумового або фізичного розвитку забороняється.

Держава сприяє створенню дітям інвалідам та дітям із вадами розумового або фізичного розвитку необхідних умов, рівних з іншими громадянами можливостей для повноцінного життя з урахуванням індивідуальних здібностей та інтересів. Держава гарантує дітям-інвалідам та дітям із вадами розумового або фізичного розвитку надання відповідної матеріальної допомоги, встановлення одному з батьків дитини-інваліда чи особі, яка його замінює, на підприємстві, в установі чи організації незалежно від форм власності скороченого робочого дня, надання додаткової оплачуваної відпустки (до 5 днів), відпустки без збереження заробітної плати та інших пільг, передбачених законодавством. Дітям-інвалідам та дітям з вадами розумового або фізичного розвитку надається безоплатна спеціалізована медична, дефектологічна і психологічна допомога та здійснюється безоплатне протезування у відповідних державних і комунальних закладах охорони здоров'я, надається можливість отримати базову й професійно-технічну освіту, в тому числі у домашніх умовах. Дітям-інвалідам та дітям із вадами фізичного розвитку держава гарантує безоплатне забезпечення засобами індивідуальної корекції.

Громадські приміщення, вулиці та транспортні засоби, якими користуються діти-інваліди та діти з вадами фізичного розвитку, мають бути належним чином обладнані для пересування в інвалідних колясках, на милицях та за допомогою інших допоміжних засобів. У громадських приміщеннях повинні бути спеціальні кімнати для задоволення санітарних потреб таких дітей.

Фізичним та юридичним особам, які здійснюють благодійну допомогу дітям інвалідам та дітям із вадами розумового або фізичного розвитку, сприяють їх фізичній та соціальній реабілітації, надаються пільги у порядку, встановленому законодавством.

Стаття 31. Заклади для дітей-інвалідів та дітей з вадами розумового або фізичного розвитку

Для дітей-інвалідів та дітей з вадами розумового або фізичного розвитку, які не можуть навчатися в масових закладах освіти, створюються спеціальні загальноосвітні школи, школи-інтернати, дитячі будинки, дитячі будинки-інтернати, дошкільні та інші заклади, в яких вони утримуються за рахунок держави. Кошти на фінансування будівництва й утримання закладів для дітей-інвалідів та дітей з вадами розумового або фізичного розвитку в бюджеті виділяються окремою статтею.

Стаття 32. Захист дітей, які постраждали внаслідок стихійного лиха, аварій, катастроф

Дітям, які постраждали внаслідок стихійного лиха, аварій, катастроф, держава надає всебічну допомогу, вживає невідкладних заходів для відселення їх із небезпечної зони, надає кваліфіковану медичну допомогу, сприяє возз'єднанню з членами сім'ї. Надання компенсації за втрачене або пошкоджене майно, житло, пенсійне, соціальне та інше забезпечення здійснюється у порядку, встановленому законодавством України.

Стаття 33. Державна допомога та пільги дітям, хворим на СНІД та ВІЛ-інфікованим
Діти, хворі на СНІД та ВІЛ-інфіковані, мають право на безоплатне забезпечення необхідними для лікування будь-якого наявного у них захворювання засобами особистої профілактики та на психосоціальну підтримку, щорічне безоплатне оздоровлення та безоплатний проїзд до місця лікування й у зворотному напрямку за рахунок лікувальної установи, яка видала направлення на лікування. Дітям, хворим на СНІД та ВІЛ-інфікованим, гарантується право на збереження таємниці захворювання. В разі її порушення винні особи несуть відповідальність згідно із законодавством України.

Стаття 34. Заборона участі дітей у воєнних діях і збройних конфліктах

Участь дітей у воєнних діях і збройних конфліктах, створення дитячих воєнізованих організацій та формувань, пропаганда серед дітей війни й насильства забороняється. Держава вживає всіх можливих заходів для забезпечення захисту прав дітей, які перебувають у зоні воєнних дій і збройних конфліктів та догляду за ними. Їм надається матеріальна, медична та інша допомога, в разі потреби їх влаштовують у заклади для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, заклади охорони здоров'я тощо.

Стаття 35. Захист дітей-біженців Держава вживає всіх можливих заходів для забезпечення захисту на території України прав дітей-біженців та догляду за ними.

Держава через органи опіки й піклування за місцем перебування дитини сприяє розшуку її батьків, інших членів сім'ї чи родичів, наданню матеріальної, медичної та іншої допомоги, а в разі потреби її влаштуванню до закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, закладів охорони здоров'я тощо. У разі коли батьки чи родичі дитини не знайдені, їй надаються відповідно до законодавства України права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Стаття 36. Захист дитини від незаконного переміщення

Держава на національному рівні на виконання відповідних міжнародних угод уживає заходів для боротьби з незаконним переміщенням, вивезенням та неповерненням дітей з-

за кордону, їх викраденням, торгівлею та контрабандою ними відповідно до законодавства України та норм міжнародного права.

Стаття 37. Захист прав дитини на особисту свободу

Право дитини на особисту свободу охороняється законом. Затримання та арешт дитини застосовується як винятковий захід і тільки у випадках, передбачених законом. Про затримання дитини відповідні органи негайно повідомляють батьків чи осіб, які їх замінюють, а також органи прокуратури. Забороняється утримання дитини в одному приміщенні з дорослими затриманими, арештованими чи засудженими особами. У разі притягнення дитини до кримінальної відповідальності участь адвоката і представника органу опіки й піклування є обов'язковою. Не допускається застосування до дитини насильства, погроз, інших незаконних дій з метою примушення її дати показання як свідка або визнання своєї вини. Примусові заходи впливу на дитину за вчинення нею злочину або в інших передбачених законодавством випадках застосовуються лише за вироком суду.

Стаття 38. Захист прав дитини в спеціальних навчально-виховних закладах для неповнолітніх, які потребують особливих умов виховання

Діти, які потребують особливих умов виховання, влаштовуються до загальноосвітніх шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації. Направлення до таких закладів провадиться виключно за рішенням суду. Дитина, яка перебуває у загальноосвітній школі соціальної реабілітації або в професійному училищі соціальної реабілітації, має право на гуманне ставлення, охорону здоров'я, отримання базової освіти і професійної підготовки, побачення з батьками або особами, які їх замінюють, відпустку, листування, на отримання без обмежень передач, посилок від батьків, Товариства Червоного Хреста України, громадських організацій, благодійних фондів та інших організацій, які виявили бажання допомогти їй.

Розділ 6. Заключні положення

Стаття 39. Міжнародні договори та угоди

Держава укладає з іноземними державами міжнародні договори і угоди про правову допомогу з цивільних, сімейних та кримінальних справ, із питань правового захисту дітей, опіки, піклування, усиновлення (удочеріння) дітей - громадян України іноземним громадянами та здійснення контролю за умовами утримання та виховання таких дітей у сім'ях іноземних громадян.

Розділ 7. Прикінцеві положення

Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Кабінету Міністрів України у тримісячний термін з дня опублікування цього Закону: подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів України у відповідність з цим Законом; забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом; привести рішення Кабінету Міністрів України у відповідність із цим Законом; забезпечити перегляд і скасування органами виконавчої влади прийнятих ними нормативно-правових актів, що не відповідають цьому Закону. Закон України Про охорону дитинства